

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2358

Vragen van het lid **Van Helvert** (CDA) aan de Ministers van Buitenlandse Zaken en voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid over *mensenrechtenschendingen in Ethiopië* (ingezonden 23 april 2018).

Antwoord van Minister **Blok** (Buitenlandse Zaken) en de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, mede namens de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (ontvangen 7 juni 2018).

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van de petitie¹ die 28 maart 2018 aan de Kamer is aangeboden door de Oromo gemeenschap uit Ethiopië?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Hoe beoordeelt u de strekking van de petitie dat de Ethiopische overheid zich schuldig maakt aan ernstige repressie van de bevolking van Ethiopië in het algemeen en de Oromo gemeenschap in het bijzonder?

Antwoord 2

De afgelopen jaren is de breed gedragen onvrede onder de Ethiopische bevolking steeds nadrukkelijker naar voren gekomen, met name in de regio's Amhara en Oromia. Veel van die protesten zijn in 2015 en 2016 door de regering hard neergeslagen. Er vielen honderden doden en tienduizenden mensen werden gearresteerd. Nederland heeft in EU kader, maar ook in bilateraal verband, grote zorgen geuit over het geweld en heeft alle partijen opgeroepen af te zien van het gebruik van geweld.

Een nieuwe golf van protesten eind 2017 en begin 2018 in de regio's Amhara en Oromia hebben mede de aanzet gegeven tot het aftreden van de vorige premier Hailemariam Desalegn op 15 februari dit jaar. Op 2 april 2018 is de nieuwe premier Abiy Ahmed benoemd. Abiy maakt deel uit van een hervormingsgezinde groep Oromo politici en heeft toegezegd het politieke klimaat en de mensenrechtensituatie te verbeteren. Abiy, als eerste Oromo

¹ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2018D21339&did=2018D21339>

premier ooit, kan rekenen op brede steun, niet alleen onder de Oromo, maar ook onder andere delen van de Ethiopische bevolking.

Vraag 3

Bent u ervan op de hoogte dat er sinds 2015 in Ethiopië volksprotesten plaatsvinden waarbij reeds honderden burgers zijn doodgeschoten^{2 3}?

Antwoord 3

Ja.

Vraag 4

Klopt het dat er veel politieke gevangenen die bij de protesten zijn opgepakt nog steeds niet vrij zijn en in de gevangenissen worden gemarteld en gefolterd⁴?

Antwoord 4

Er zijn tijdens de noodtoestand tienduizenden mensen gevangen genomen, van wie de meesten na twee tot drie maanden detentie in een heropvoedingskamp zijn vrijgelaten. Al onder de vorige Minister-President heeft Ethiopië in de eerste maanden van dit jaar nog eens meer dan 6000 gevangenen vrijgelaten, onder wie belangrijke oppositieleiders, journalisten en andere activisten.

De Maekelawi gevangenis, die bekend stond om de martelingen die er plaatsvonden, is inmiddels gesloten. Ook heeft de nieuwe premier Abiy, als één van zijn eerste besluiten, de beruchte Kaliti gevangenis gesloten. Ondanks de positieve trend bevestigt het kantoor van het VN Commissariaat van de Mensenrechten dat nog duizenden mensen gevangen zitten in Oromia en Amhara. Het is lastig vast te stellen of er sprake is van marteling en foltering van deze gevangenen. VN Hoge Commissaris voor de Mensenrechten, Zeid Ra'ad Al Hussein, riep de Ethiopische regering tijdens een bezoek in april jl. op om ook andere detentiecentra met een slechte staat van dienst te sluiten.

Vraag 5

Hoe beoordeelt u de berichtgeving van Human Rights Watch dat de Ethiopische overheid grove mensenrechtenschendingen begaat^{5 6}? Deelt u de ernstige zorgen van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de Verenigde Naties (VN) over de mensenrechtensituatie in Ethiopië⁷?

Antwoord 5

Human Rights Watch heeft geen toegang tot Ethiopië en is derhalve aangewezen op informatie uit de tweede hand. Niettemin stellen vele organisaties – net als HRW – vast dat tijdens de noodtoestand in Ethiopië in 2016 en 2017 ernstige schendingen van mensenrechten zijn gepleegd. Ook de aan de Ethiopische overheid gelieerde Mensenrechtencommissie (HRC) concludeerde dat veiligheidstroepen in verschillende locaties in Oromia en Amhara buitensporig geweld hadden gebruikt.

Nederland deelt de zorgen over de mensenrechtensituatie in Ethiopië en heeft daarom in dialoog met de Ethiopische autoriteiten de afgelopen periode regelmatig het belang benadrukt van het verbeteren van de mensenrechtensituatie.

Nederland heeft daarbij ook gewezen op de noodzaak van spoedige hervormingen richting een meer inclusief bestuur, waarbij respect voor mensenrechten centraal staat.

De VN Hoge Commissaris voor de Mensenrechten Zeid Ra'ad Al Hussein constateerde tijdens zijn eerder genoemde bezoek dat met het aantreden van

² <https://www.volkskrant.nl/buitenland/ontslag-ethiopische-premier-lijkt-tegemoetkoming-van-regering-voor-betogers~a4570381/>

³ <https://www.reuters.com/article/us-ethiopia-politics-un/u-n-seeks-release-of-more-ethiopian-political-detainees-reforms-idUSKBN1F81S1>

⁴ <https://www.trouw.nl/home/eindigt-met-vrijlating-politieke-gevangenen-ook-de-marteling-en-onderdrukking-in-ethiopië--a9ee59e7/>

⁵ <https://www.hrw.org/news/2018/03/24/why-kenyas-government-silent-ethiopia-crackdown>

⁶ <https://www.hrw.org/world-report/2018/country-chapters/ethiopia>

⁷ <https://www.afrika-news.com/ethiopia-7-killed-clashes-epiphany/>

de hervormingsgezinde premier Abiy een «positieve impuls» is ontstaan. Tot nu toe lijkt de nieuwe premier – zelf een vertegenwoordiger van de Oromo gemeenschap – zich te willen committeren aan het beter waarborgen van mensenrechten, waaronder verruiming van politieke vrijheden voor de bevolking. Volgens Zeid zou de internationale gemeenschap dit gunstige moment moeten aangrijpen om de Ethiopische regering vanuit een positieve, maar ook kritische betrokkenheid te ondersteunen. Nederland deelt deze inschatting.

Vraag 6

Bent u met het Amerikaanse Congres eens dat de Ethiopische overheid de noodtoestand moet opheffen, politieke gevangenen moet vrijlaten, het recht van vrije vergadering zou moeten respecteren en het excessieve geweld door regeringstroepen moet staken⁸?

Antwoord 6

Toen de noodtoestand in februari jl. opnieuw werd afgekondigd hebben Nederland en een aantal andere landen hun zorgen uitgesproken, onder andere over het excessieve geweld en het inperken van het recht van vrije vergadering, richting de Ethiopische autoriteiten. Nederland zou een spoedige opheffing van de noodtoestand toejuichen, evenals vrijlating van de resterende politieke gevangenen.

Vraag 7

Is het waar dat er met steun van Nederland een gevangenis wordt gebouwd door de Ethiopische regering⁹? Zo ja, kunt u deze steun, in het licht van het bovenstaande, uitleggen?

Antwoord 7

Nee, dat klopt niet. Wel steunt Nederland samen met Denemarken, Zweden en Noorwegen de Ethiopische NGO Justice for All. Deze NGO voert in Ethiopië een uitgebreid programma uit, dat onder meer bestaat uit mensenrechten-trainingen voor gevangenispersoneel en (lokale) politieagenten. Daarnaast bouwt (of renoveert) Justice for All in een aantal gevangenisrechtshulpcentra, vakopleidingsvoorzieningen, en onderkomens voor vrouwelijke gevangenen.

Vraag 8

Welke mogelijkheden ziet u binnen de diplomatieke en ontwikkelingsrelatie met Ethiopië om de mensenrechtenschendingen te adresseren en druk uit te oefenen?

Antwoord 8

De Nederlandse hulp- en handel agenda met Ethiopië biedt diverse aanknopingspunten om met de Ethiopische autoriteiten het gesprek aan te gaan over mensenrechten. Alleen al in 2017 vonden drie ontmoetingen plaats op ministerieel of hoog politiek niveau, waarin ook de mensenrechtensituatie werd besproken. Daarnaast bezocht de Nederlandse Mensenrechtenambassadeur Ethiopië van 19 tot 22 juni 2017. Hij sprak onder meer met de plaatsvervangend Minister van Justitie, de Ethiopian Human Rights Commission (EHCR), DG Europa van het Ethiopische Ministerie van Buitenlandse Zaken, lokale en internationale NGO's en leden van oppositiepartijen. Bij al deze gesprekken bracht de Mensenrechtenambassadeur de Nederlandse zorgen duidelijk naar voren, onder andere over de beperkte ruimte voor de oppositie, onafhankelijke media en het maatschappelijk middenveld. In bilaterale gesprekken met de federale en regionale autoriteiten benadrukt de ambassade steevast dat mensenrechtenschendingen niet alleen de stabiliteit, maar ook het investeringsklimaat negatief beïnvloeden. Ook bouwt de ambassade met ontwikkelingsgeld mee aan de capaciteit van het Ministerie van justitie, rechters, aanklagers, politieagenten en gevangenispersoneel. Nederland probeert het proces van politieke hervormingen en dialoog te ondersteunen via onder meer een programma met het Netherlands

⁸ <https://www.congress.gov/bill/115th-congress/house-resolution/128/text>

⁹ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2018D21339&did=2018D21339>

Institute for Multiparty Democracy (NIMD). Aandacht voor mensenrechten vormt in deze activiteiten een rode draad.
Tot slot zet Nederland zich ook op het niveau van de EU in voor een dialoog met Ethiopië over deze onderwerpen.

Vraag 9

Bent u bereid bilateraal en in EU- en VN-verband protest aan te tekenen tegen de repressie van de Ethiopische overheid jegens haar bevolking? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 9

De nieuwe premier Abiy heeft bij zijn aantreden diverse hervormingen aangekondigd om het respect voor de mensenrechten in Ethiopië te verbeteren. Al in zijn eerste week als premier nam hij enkele belangrijke maatregelen, zoals de hierboven genoemde sluiting van de Maelekawi gevangenis in Addis Abeba en een ontmoeting met vertegenwoordigers van oppositiepartijen en maatschappelijk middenveld. Dit zijn eerste maatregelen die erop kunnen duiden dat de regering onder leiding van Abiy daadwerkelijk hervormingen richting een meer open en inclusief bestuur zal doorvoeren. Nederland neemt, zoals uiteengezet in het antwoord op vraag 8, signalen over mensenrechtenschendingen serieus en gaat daarover de dialoog aan met de Ethiopische regering. De internationale gemeenschap zou in deze fase premier Abiy moeten ondersteunen en zich achter zijn hervormingsagenda moeten scharen. Daar hoort bij dat de internationale gemeenschap zorg blijft uitspreken over de mensenrechtensituatie.

Vraag 10

Bent u ervan op de hoogte dat veel Ethiopiërs hun land ontvluchten vanwege de onveiligheid en mensenrechtenschendingen?

Antwoord 10

In de afgelopen jaren zijn er inderdaad Ethiopiërs hun land ontvlucht, onder andere vanwege onveiligheid en incidenten van buitensporig geweld. Zo staken recentelijk nog Ethiopiërs de grens met Kenia over, nadat Ethiopische militairen op 10 maart 2018 tenminste negen mensen doodschoten en twaalf mensen verwondden. UNHCR registreerde op 16 april 2018 in Kenia een aantal van 3902 Ethiopische vluchtelingen.

Vraag 11

Klopt het dat asielaanvragen van Ethiopische asielzoekers in Nederland mede worden beoordeeld op basis van een ambtsbericht uit 2013?

Antwoord 11

Bij de besluitvorming over asielaanvragen zijn de ambtsberichten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken één van de bronnen op basis waarvan asielaanvragen worden beoordeeld. Daarnaast betreft de IND ook andere rapporten uit openbare bronnen. Dit kunnen rapporten zijn van niet-gouvernementele instellingen, zoals Human Rights Watch en Amnesty International, maar ook van bijvoorbeeld de UNHCR of andere overheden. Het gebruik van andere bronnen gaat zeker op voor landen waarover geen of een minder actueel ambtsbericht beschikbaar is. Op basis van actuele informatie in relatie tot de verklaringen van de vreemdeling wordt het asielverzoek gewogen.

Vraag 12

Erkent u dat de veiligheidssituatie en mensenrechtensituatie in Ethiopië sindsdien verslechterd zijn? Op welke wijze wordt deze ontwikkelingen betrokken in de beoordeling van asielaanvragen?

Antwoord 12

Sinds 2013 zijn gedurende perioden in delen van Ethiopië de veiligheidssituatie en de mensenrechtensituatie verslechterd. Een asielaanvraag van een persoon uit Ethiopië wordt beoordeeld op basis van de individuele omstandigheden afgezet tegen de veiligheids- en mensenrechtensituatie, zoals die blijkt uit de eerder genoemde bronnen.

Vraag 13

Herinnert u zich de overgenomen motie¹⁰, waarin de regering begin 2017 werd verzocht zo spoedig mogelijk een actueel ambtsbericht voor Ethiopië op te stellen met aandacht voor de wijziging in de mensenrechtensituatie van het land? Herinnert u zich tevens de toezegging van de toenmalige Staatssecretaris van Veiligheid & Justitie dat het nieuwe ambtsbericht eind 2017, wellicht begin 2018, af zou zijn¹¹?

Antwoord 13

Ja.

Vraag 14

Waarom is er ondanks de overgenomen motie en de toezegging van de regering nog steeds geen nieuw ambtsbericht voor Ethiopië? Bent u bereid dit alsnog zo spoedig af te ronden? Zo nee, waarom niet en binnen welke termijn dan wel?

Antwoord 14

Voor de zomer van 2017 is gestart met het opstellen van een actueel ambtsbericht Ethiopië. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken zou het ambtsbericht normaliter in januari 2018 publiceren. Door onvoorziene omstandigheden heeft het ambtsbericht helaas vertraging opgelopen en wordt de publicatie nu voor het zomerreces 2018 verwacht. De regering betreurt het dat het ambtsbericht niet tijdig kon worden aangeleverd.

¹⁰ Kamerstuk 19 637, nr. 2292

¹¹ VAO Vreemdelingen- en asielbeleid d.d. 14-02-2017 (Documentnr. 2018D16892)